

קוֹנְטֵרַס

תֵּן חַיּוּךְ

יְגַלֶּה מַעֲלַת הָאָדָם שְׁתַּמִּיד מְחַיֵּךְ לְהַשְׁנִי, וּמְקַבֵּל
אֶת פְּנֵי חֲבֵרוֹ בְּפָנִים שׁוֹחֲקוֹת, וּמְחַיֶּה וּמְשַׂמַּח אֶת
כָּל בְּרִיָּה.

בְּנוֹי וּמִיֶּסֶד עַל־פִּי דְבָרֵי
רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוּן,
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַן עֲלֵינוּ.

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ
הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נַפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים לִיָּה
רַבֵּי נֵתָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַן עֲלֵינוּ,

וּמִשְׁלָב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים
וּמֵאֲמֵרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא
וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי
חֲסִידֵי בְרֶסֶלֶב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא ש"נ"י אָמַר : כָּל אָדָם צָרִיךְ לְקַבֵּל
אֶת חֲבֵרוֹ בְּסֵבֶר פָּנִים יְפוֹת וּבְחִיּוּךְ,
וּבְזֶה מְקַיֵּם מִצְוֹת צְדָקָה אֲמִתִּית, כִּי
יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם שְׁעוֹבֵרֵת עֲלֵיהֶם מְרִירוֹת
דְּמְרִירוֹת, וְסוֹבְלִים מְכֹאֲבִים רַבִּים, וְעַל-
יְדֵי שְׁמוֹצָאִים אָדָם שְׂמַקְבֵּל אוֹתָם בְּסֵבֶר
פָּנִים יְפוֹת וּבְחִיּוּךְ, עַל-יְדֵי-זֶה מְחַיֶּה
אוֹתָם מִמָּשׁ, וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שְׂמַחֲיָךְ
תְּמִיד לְחֲבֵרוֹ, וּמְקַבֵּלוֹ בְּסֵבֶר פָּנִים יְפוֹת,
וַיֵּשׁ לוֹ סְבֻלָּנוֹת לְכֹל בְּרִיָּה, שְׂפֹזָה מְחַיֶּה
נִפְשׁוֹת מִמָּשׁ.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תסט)

קוֹנְטֵרַס תֵּן חַיּוּךְ

א.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֲהוּבִי, אַחֵי הַיֶּקֶר, פִּי בְּפָנֵי הָאָדָם
יְכוּלִים לְהַפִּיר אֶת כָּל הָאָדָם וְכֵן כָּל אָדָם נִמְשָׁךְ אַחֲרֵי
הַפָּנִים שְׁלוֹ — אִם הָאָדָם תָּמִיד מְחַיֵּךְ וּמְקַבֵּל אֶת כָּל
אָדָם בְּפָנִים שׁוֹחֲקוֹת, פָּנִים מְאִירוֹת, בְּזֶה מְרָאֶה אֶת
טוֹב לְבוֹ, וְאֵיךְ שֶׁהוּא בְּאֵמֶת אִישׁ טוֹב, לֹא כֵן
כְּשֶׁאָדָם תָּמִיד בְּפָנִים זוֹעֵפוֹת וּמְרוּרוֹת, בְּזֶה מְגַלֵּה אֶת
פְּנִימִיוֹת לְבוֹ — שֶׁהוּא אִישׁ רַע, וְרוֹצֵה רַק לַעֲשׂוֹת
רַע, וְעַל-כֵּן עֲשֵׂה מַה שְׁתַּעֲשֶׂה, וְהַרְגֵּל עֲצָמָךְ לְלַכֵּת
תָּמִיד בְּפָנִים שׁוֹחֲקוֹת, וּתְחַיֵּךְ לְכָל בְּרִיָּה, וְזֶה יַעֲזֹר
— הֵן לָךְ וְהֵן לְאַחֵרִים; לַעֲצָמָךְ זֶה יַעֲזֹר — שֶׁעַל-
יְדֵי שְׁתַּחֲיֵיךְ תָּמִיד, יִתְרַחֵב לְבָבְךָ, וְתַהֲיֶה נֹעֲשֶׂה אִישׁ

טוב, חפץ בטובת זלתיך, ולחבריך יהיה טוב, כי כל אחד חפץ לראות פנים שוחקות ומחייכות, ולכן כשתראה חייוך לזלתיך ממש תחיה אותו, כי בעתים הללו כל אחד שבור ועובר עליו מה שעובר מבית ומבחוץ, וכשכא אליו אדם ומראה לו פנים שמחות, וחייוך, אז הוא ממש מחיה אותו; ועל-כן אשרי מי שהולך תמיד בפנים שוחקות ומחייך לכל בריה; אשרי לו!

ב.

אחי היקר! למה נפלו פניך?! מדוע אתה הולך עם פנים זועפות?! מדוע אינך מחייך?! האם אתה חושב בזה שתלך תמיד שבור ועצוב, יעזר לך להגיע אל מה שאתה שואף?! לא, אל תחשב זאת כרגע, עם פנים חמוצות לא תפעל שום דבר, אדרבה עוד יתגברו עליך המרירות והצרות, ושום בריה לא תבין אותך, ויחשבו עליך — מי יודע מה קרה לך, אבל בזה שתרגיל עצמך לילך תמיד בפנים שוחקות, ותתן חייוך לכל אחד, על-ידי-זה יתרחב לבך, וגם תעזר על-ידי-זה לזלתיך, כי כל אחד יש לו הבעות והצרות

קלה

תן חיוף

וְהַמְרִירוֹת שֶׁלוֹ, וְכִשְׁאָחַד בָּא לְנַגְדוֹ עִם פְּנִים שׁוֹחֲקוֹת
וּמְחִיף, עַל-יְדֵי-זֶה מְכַנִּים תְּקוּהַ בְּלִבּוֹ, וְהוּא מְתַקְּרַב
אֵלָיךְ וְעוֹזֵר לָךְ, וּבְזֶה גַם לְבָךְ וְדַעְתְּךָ יִתְרַחֲבוּ, וְתִרְאֶה
אִיךָ שֶׁעֲדִין אַתָּה שׁוֹה לְמַשְׁהוֹ, וּבְנֵי אָדָם עֲדִין
אוֹהֲבִים אוֹתְךָ; וְכֹל זֶה יְבוֹא לָךְ עַל-יְדֵי חִיוֹף אֶחָד
שֶׁתַּתֵּן לְזַלְתְּךָ.

ג.

אָחִי הַיְקָר! רְאֵה וְתִתְבוּנֵן עֲלֶיךָ בְּאִיזָה מִצַּב אַתָּה
נִמְצָא עֲכָשׁוּ — מְלֵא מְרִירוֹת וְקִשְׁיוֹת עָלָיו יִתְבַּרְךָ,
וְעַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ, הַחַיִּים מְרִים לָךְ, וְאַתָּה הוֹלֵךְ עִם
פְּנִים זְעוּפּוֹת — מַה שֶׁעוֹד עוֹשֶׂה חֶשֶׁף וּמְרוֹר
סְבִיבוֹתֶיךָ, עַד שֶׁאַתָּה נִדְמָה בּוֹדֵד וְגִלְמוּד, וְכֹל זֶה
מִפְּנֵי שְׁאִינְךָ מְחִיף, כִּי תִכְףּ וּמִיָּד שֶׁתַּתֵּן חִיוֹף — הֵן
לְעִצְמְךָ, הֵן לְזַלְתְּךָ יִדְלַק בְּךָ אוֹר הַשְּׂמִחָה וְהַתְּקוּהָ
— הֵן בְּשִׁבְלֶךָ, וְהֵן בְּשִׁבְלֵי אַחֲרָיִם. הָאֵם אִינְךָ יוֹדֵעַ
כִּי הָאָדָם הוּא כְּמוֹ צִיר, וּמַה שֶׁיֵּשׁ בְּלִבּוֹ מוֹצִיא עַל
הַדָּף — אִם הוּא צִיר שְׂמֵחַ, הֵרִי הוּא מְצִיר פְּנִים
שׁוֹחֲקוֹת, בְּרִיאָה יְפֵה מְאֹד: שְׂמֵשׁ זוֹרַחַת, יָרַח מְחִיף,
פְּרָחִים יְפִים, אֵילָנוֹת עִם פְּרוֹת נְפִלְאִים, מַה שְׁאִין בֶּן.

אם הוא צִיר עָצוּב, הָרִי הוּא מְצִיר פְּנִים זְעוּפוֹת:
 עֲנָנִים שְׁחוּרִים, גֶּשֶׁם וְרוּחַ חֲזָק, הַמְשַׁבֵּר אֵילָנוֹת
 וּמְהַפֵּף וּמְשַׁחֵת הַכָּל; עַל-כֵּן רָאָה, אֶהוֹבִי, אָחִי
 הַיָּקָר, לִהְיוֹת צִיר יָפֵה, וּתְצִיר אֶת הַחַיִּים בְּצִיּוּרִים
 יָפִים מְאֹד מְאֹד; וְאֵל כָּל זֶה תִּזְכֶּה רַק אִם תִּרְגֵּל
 עֲצֻמָּה לְחַיֶּךָ תָּמִיד — הֵן לְעֲצֻמָּה, וְהֵן לְאַחֲרִים, וְזֶה
 כְּבוֹד יִרְחִיב לְךָ אֶת דַּעְתְּךָ וּמַחְךָ, וַיַּחֲזֵק אֶת חוּשֵׁיךָ,
 וְתִצֵּא מִכָּל מִינֵי מְרִירוֹת וְעֲצָבוֹן, וְתִזְכֶּה לְהִתְחִיל
 לְחַיּוֹת חַיִּים אֲמִתִּיִּם, חַיִּים בְּרוּכִים, חַיִּים יָפִים, חַיִּים
 שְׂמֵחִים, וְתִבִּין וְתִשְׁכִּיל, כִּי יֵשׁ בּוֹרָא כָּל הָעוֹלָמִים
 שֶׁהוּא בּוֹרָא וּמְנַהֵג אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּהַשְׁגָּחָה
 פְּרָטִית, וְאֵין שׁוֹם טַבַּע כָּלֵל, וְכָל מֶה שֶׁאַתָּה רוֹאֶה
 הוּא רַק בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיּוֹן, וְאִם תִּהְיֶה חֲזָק
 בְּדַבָּר זֶה — לְחַיֶּךָ לְכָל בְּרִיָּה, אֲזִי תִרְאֶה נִפְלְאוֹת
 רַבּוֹת בְּחַיֶּיךָ.

ד.

אָחִי הַיָּקָר! מֶה וְלָמָּה לְךָ לְלַכֵּת תָּמִיד עִם פְּנִים
 זוֹעֵפוֹת, וְעִם לֵב מְלֹא קִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת עַל כָּל אָדָם,
 הַרְגֵל עֲצֻמָּה לְחַיֶּךָ לְכָל אָדָם, וְתִקְדִים אֶת כָּל אָדָם

בְּשָׁלוֹם, וְתִהְיֶה דִן אֶת כָּל אֶחָד לְכַף זְכוּת, תִּסְתַּכֵּל
עָלָיו בְּעֵינַי טוֹבָה בְּעֵינַי חֲמֵלָה, וְאִזּוּ יִתְרַחֵב לְךָ לִבְךָ
וְדַעְתְּךָ לְגַמְרֵי וְתִזְכֶּה לְהִרְחֹבֵת הַדַּעַת, כִּי עֶקֶר צְמֻצוּם
וּבְלִבּוֹל הַמַּח וְקִטְנוּת הַדַּעַת בָּאִים רַק מִפְּנֵים זוּעֵפוֹת
וְהִסְתַּכְּלוֹת עַל כָּל אֶחָד בְּעֵינַי אֲכֹזְרִית, קִנְיָה וְשִׁנְיָה;
וְעַל-כֵּן הַרְגַּל עֲצֻמְךָ לְחִיַּךְ לְכָל אָדָם, וְאִזּוּ יִשְׁתַּנּוּ לְךָ
כָּל הַחַיִּים לְטוֹבָה.

ה.

אָחִי הַיָּקָר! מַה וְלָמָּה לְךָ לִהְיוֹת כָּל-כֶּף שָׁבוּר
הֲלֹא בֵּין כֶּף תְּבִלָּה אֶת הַיּוֹם בְּשׂוּהָ — בֵּין שְׂתִהְיֶה
בְּעֲצָבוֹן וְדַכְאוֹן וּפְנִים עֲצוּבוֹת, וּבֵין שְׂתִהְיֶה בְּשִׂמְחָה
וְחִדּוֹה וּפְנִים שׁוֹחֲקוֹת; עַל-כֵּן מִדּוּעַ לֹא תִרְאֶה לְבִלּוֹת
אֶת הַיּוֹם בְּשִׂמְחָה וְחִדּוֹה וּבְפְנִים שׁוֹחֲקוֹת, וְתִחַיֶּךָ
לְכָל בְּרִיָּה וְתִשְׂמַח אֶת כָּל אֶחָד, אֲשֶׁר בָּא בְּמַגַּע עִמָּךְ,
הֲלֹא חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים: הַזֵּהִירוּנוּ וְאָמְרוּ (אָבוֹת, פָּרָק
א'): וְהָיִי מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם בְּסִבָּר פְּנִים יְפוֹת,
וְאֵינְךָ יְכוּל לְשַׁעַר וּלְתַאֵר אֶת גְּדֹל הַמִּצְוָה הַזֹּה
שֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לַעֲשׂוֹת בְּשַׁעָה שֶׁמְקַבֵּל פְּנֵי חֵבְרוֹ
בְּפְנִים שׁוֹחֲקוֹת, פְּנִים מְסִבִּירוֹת, הֲלֹא מְרַחֵב לוֹ אֶת

המח והדעת, כי בזה העולם עובר על כל בריה בכל יום ויום צרות ומרירות ודפאון ועצבון פנימי באפן אחר לגמרי, וכל אחד שבור מאד, וכשפא נגדו אדם עם חיוף על פניו, ומסביר לו פנים, אז ממש מציל אותו, כי רואה שעדין יש מי שמתענין בצרותיו ויסוריו, וזה בעצמו כבר עוזר לו לצאת ממצוקתו, כי אינו מרגיש עצמו בודד; על-כן ראה לחיף לפני כל בריה, ותקבל פניה בשמחה.

ו.

אחי היקר! עליך לדעת, כי פני האדם מגלים את פנימיות לבבו, וכל אחד כפי דבקותו בו יתברך, כן מאירים פניו, בחיוף ובפנים שוחקות ובפנים מסבירות; על-כן ראה, אהובי, אחי, איך נפלת כבר ונתרחקת ממנו יתברך, וכבתה אצלך השמחה האמתית, עד שתמיד אתה הולך ברע לב ובמרירות עמקה, וכל זה נראה על פניך — שאתה תמיד בפנים זועפות ובפנים מרורות, הרגל עצמך לחזר בתשובה אליו יתברך, ותתחיל להאמין בו יתברך, ותדע כי יש להעולם מנהיג — שהוא יתברך מנהיג

את עולמו בהשגחה פרטית, ואין שום דבר נעשה מעצמו, אלא הכל בחשבון צדק, וכפי שתקבל עליך את האמונה הקדושה בו יתברך, כמו-כן יתרחב לך לבך, ותהיה שמח, וזה יראה על פניך — שפתחיל לך לך לכל בריה, ותעשה שמח, כי כשאדם הולך בפנים עצובות, אזי ממילא נעשה כל הרוח סביבו עצוב, מה שאין כן כשאחד מכניס עצמו באמונה פשוטה בו יתברך, וחוזר בתשובה, נעשה שמח, ופניו תמיד מחיכות והוא עושה שמח סביבו; על-כן אשרי מי שמכניס עצמו באמונה פשוטה בו יתברך, והוא תמיד בשמחה, ומשמח את עצמו ואת כל אחד שבא סביבו, ואז כל החיים שלו ישתנו לטובה, כי כל אדם חפץ ורוצה מאד באדם שהוא תמיד שמח, ומשמח אחרים, וגורם לסביבה שמחה, לחברה מאשרת ואהובה — שאחד בה משמח ומבדח את חברו, ואחד בה אוהב את השני, אשר אין לך טוב מזה — שכל אחד יאהב את השני וישמח עמו.

.ז

אחי היקר! עליך לדעת, כי החיים מאד מאד

קשים לכל אחד כפי בחינתו, וזה רק כשהוא שרוי בעצבון ודפאון, מה שאין כן מי שמרגיל עצמו לחיך תמיד, והוא איש שמח, ומשמח את כל בריו, אדם כזה בנקל לו לעבור את העולם הזה בשלום וישוב הדעת; על-כן ראה להתישב בדבר, סוף כל סוף ממילא יעברו ימי חיך, ויהיה ההכרח לה [סוף כל סוף] לצאת מזה העולם, ועל-כן מדוע לא תשוב בתשובה אליו יתברך ותתחיל לקיים את מצוותיו יתברך, וזה יכניס בך שמחה אמיתית, ותתחיל לחיות חיים נעימים, חיים מאשרים, חיים שיש בהם איזה תכלית, פי בלא אמונה בו יתברך, אין לאדם שום שמחה אמיתית, וכשאין לו שמחה, אין לו שום ערך לחייו, ואינו יודע מה לעשות, אבל כזה שתחזר בתשובה, ותתחיל לקיים את מצוותיו יתברך, זה ימשיך עליך אמונה ברוך בו יתברך, והאמונה תכניס בך שמחה פנימית, אז יהיה ערך לחיך, וכל יום ויום יהיה שנה לה כהון רב, ויהיה לה עם מה לחיות, וכן תקבל את כל בריו בחיך ובשמחה, ועל-ידי-זה תהיו בשלום ואהבה אחד עם השני, פי זהו עקר התכלית בזה העולם — שיהיה שלום ואהבה בין אחינו בני-ישראל, ואחד יאהב את השני

בְּאַהֲבָה אֲמֵתִית, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (ראש השנה י"ח:): בְּזִמְנֵי שְׁשֵׁי שָׁלוֹם יִהְיוּ לְשִׁשּׁוֹן וּלְשִׁמְחָה, וְזֶה יְסוּד גָּדוֹל בְּהַחַיִּים — שִׁיְהִי תָמִיד שָׁלוֹם בְּמִשְׁפָּחָה וְשָׁלוֹם בֵּין הַשְּׂכָנִים, וְשָׁלוֹם עִם כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וְאֵל כָּל זֶה תִּזְכָּה עַל-יְדֵי שְׁתַּחֲזֹר בְּתַשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְתִקְיָם אֶת מְצוּתָיו הַקְּדוּשׁוֹת, אֲשֶׁר הֵן מְאִירוֹת אוֹר גָּדוֹל בְּנִשְׁמָתוֹ.

ח.

אָחִי הַיְקָר! רְאֵה אֵיךְ כָּבָר עָבְרוּ עָלֶיךָ חַיִּיךָ עַד עַכְשָׁו, מְדוּעַ לֹא תִתְחִיל לְהִתְיַשֵּׁב כִּי יוֹם בָּא יוֹם הוֹלֵךְ, וּמְאוּמָה אֵין לָךְ בְּיַדֶּיךָ, תָּמִיד אַתָּה בְּמַצָּב רוּחַ רַע וּבְפָנִים מְרוּרוֹת וְעֲצוּבוֹת, וַיֵּשׁ לָךְ רַק טְעָנוֹת עַל זְלַתְךָ — הֵן בְּמִשְׁפָּחָה, וְהֵן בֵּין הַשְּׂכָנִים, וְהֵן בְּחִבְרָה, תָּמִיד אַתָּה מְלֵא טְעָנוֹת וְקִשְׁיוֹת עַל זְלַתְךָ, מְדוּעַ לֹא תִתְחִיל עַכְשָׁו בְּתַשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְתִתְחִיל לְקַיֵּם מְצוּתָיו יִתְבַּרְךָ, וְתִתְחִיל לְחַיֹּת חַיִּים מְתֻקִּים, חַיִּים שְׂמֵחִים, וְתִתְחִיף לְכָל בְּרִיָּה, וְתִקְבַּל פְּנֵי כָּל אָדָם בְּשִׂמְחָה. עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי אֶפְלוּ לֹא תִזְכָּה לְקַיֵּם כָּל יְמֵי חַיִּיךָ רַק מְצוּהַ אַחַת, כָּבָר גַּם כֵּן כְּדַאי וַיְבֹא

עליך כל טוב, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים: (קדושין ל"ט): כל העושה מצוה אחד מיטיבין לו ומאריכין לו ימיו, ונוחל את הארץ, ומכל שפן, אשר כל אחד מישראל הוא מלא מצוות פרימון, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות נ"ז): אפלו ריקנים שבה מלאים מצוות פרימון; ועל-כן ראה לשוב בתשובה ותתחיל לקיים את המצוות, וזה יכניס בך שמחה אמיתית, ותחייך לכל בריה שבעולם.

ט.

אחי היקר! איך יפים החיים בפעולה שתהיה רגיל לחייך לכל בריה, ותקבלה בסבר פנים יפות, ותהיה בשלום עם כל בריה שבעולם, הלא בדרך כלל אדם הוא עצבני ומדכא במרירות, וכל זאת מפני שהוא רחוק ממנו יתברך, אבל כשאדם זוכה לחזר בתשובה אליו יתברך הוא ממשיך על פניו חיוף ושמחה וצהלה, ויודע שכל מה שעניו רואות, הכל ברא הקדוש ברוך הוא הנקרא שלום (שפת י'), והוא בשלום עם הכל, כמו שאמרו חכמינו הקדושים: (מדרש רבה, פרשת נשא) לא ברא הקדוש ברוך הוא

אֶת הָעוֹלָם אֶלֶּא עַל מְנַת שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם בֵּין הַבְּרִיּוֹת;
 וְעַל-בֶּן, אֶהוּבִי, אָחִי, זֶרֶק מִמֶּךָ עֲכָשׁוּ כָּל מִינֵי
 חֲשִׁבּוֹנוֹת פְּרָטִיִּים שֵׁשׁ לָךְ עַל זַלְתְּךָ, וְתַתְּחִיל לְחַיֶּךָ
 לְכָל בְּרִיָּה, וְתִקְבַּל אֶת פְּנֵיהָ בְּשִׂמְחָה, וְתִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת
 בְּשְׁלוֹם וְאַהֲבָה עִם זַלְתְּךָ וְאֵל כָּל זֶה תִּזְכֶּה רַק אִם
 תָּשׁוּב בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר הוּא מְלֹא
 רַחֲמִים רַבִּים, וּמְחַכֶּה עֲלֶיךָ שֶׁתִּחְזֹר אֵלָיו, וְאִזּוּ מִיָּד
 יִקְבַּל אוֹתְךָ כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ אָב הַרְחֲמֵן.

י.

אָחִי הַיְקָר! רְאֵה אֵיךְ שֶׁהִטְעוּ אוֹתְךָ זֶה יָמִים
 וְשָׁנִים, כְּאֵלוּ יֵשׁ אֵיזָה חַיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּלִי הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא וּבְלִי קִיּוֹם הַמְצוּוֹת, רְאֵה אֵל מֶה הִבִּיֵּאָה
 אוֹתְךָ הַטְּעוֹת הַזֶּה, עַד שֶׁאַתָּה מְלֹא כַּעַס וְשִׁנְאָה עַל
 זַלְתְּךָ, וּבְפְרָטִיּוֹת עַל הַדְּתִיִּים, הַשִּׁנְאָה כְּבוֹשָׁה בְּלִבְךָ
 עֲלֵיהֶם מְאֹד מְאֹד, וְאִם תִּתִּישֵׁב תְּבִין וְתִשְׁפִּיל כִּי
 הַשִּׁנְאָה שֵׁשׁ בְּלִבְךָ עֲלֵיהֶם זֶה עַל חֲנָם עַל לֹא דְבָר,
 אֶלֶּא כֶּךָ חֲנֹכוּ אוֹתְךָ — שֶׁתִּשְׁנֵא אוֹתָם, וְזֶה מְכַנֵּס
 מְרִירוֹת וְעֲצָבוֹן וְדַכְאוֹן בְּלִבְךָ, כִּי תִכְףּ-וּמִיָּד כְּשֶׁרֶק
 מְכַנִּיסִים אֵיזָה קִנְאָה וְשִׁנְאָה עַל אֶחָד מֵאֲחֵינוּ בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל נִתְעַקַּם הַלֵּב וְנִעְשָׂה בְּמִרְרוֹת, וְנוֹפֵל אֶל
 דְּכָאוֹן, וּפְנֵיו זֹעֲפוֹת תָּמִיד, כִּי כָּלֵל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵן
 אַחַדוֹת אַחַת, וְאֵי אֶפְשָׁר לְהִפְרִידֵם, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, כִּי הֵן
 כְּלוּלוֹת יַחַד וּמְיַחְדוֹת בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְתַכְךָ וּמִיד מִי
 שְׁמִסִּית לְשֵׁנָא אֶת אֶחָד מֵאַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִכָּל שְׂכָן
 אֶת הַדְּתִיִּים הוּא עוֹשֶׂה פְּרוּד בְּעֶצְמוֹ, וְזֶה מְכַנֵּס בּוֹ
 מִרְרוֹת וְדְכָאוֹן פְּנִימִי; עַל-כֵּן זֶרֶק מִמֶּךָ עֲכָשׂוּ כָּל
 מִינֵי שְׁנָאָה וְקִנְאָה שֶׁהִסִּיתוּ אוֹתָךְ לְשֵׁנָא אֶת הַדְּתִיִּים,
 עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי כָּלֵנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נַחְנוּ, בְּנֵי אָבִינוּ
 שְׁבַשְׁמִים, וְצָרִיכִים לְאַהֲבָה אֶת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל,
 וְאֲסוּר בְּהַחֲלִט לְהִסִּית שְׁנָאָה בֵּין אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
 וְאֲז כְּשֶׁתְּהִיָּה בְּאַהֲבָה עִם כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, אֲז תָּמִיד
 תְּהִיָּה בְּשִׂמְחָה, וּפְנֵיךָ יֵאִירוּ בְּאוֹר נִפְלָא, וְתָמִיד תְּחַיֶּךָ
 לְכֻלָּם וְתִקְבְּלֵם בְּסִכָּר פְּנִים יְפוֹת; נָא וְנָא רְאֵה
 לְהוֹצִיא מִלִּבְךָ אֶת הַקִּנְאָה וְהַשְׁנָאָה שֶׁיֵּשׁ בְּלִבְךָ עַל
 הַדְּתִיִּים. עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי כָּל מֵה שְׁלֵמְדוֹ אוֹתָךְ וְהִסִּיתוּ
 לְבָךְ עָלֵיהֶם הַכֹּל שֶׁקָּר וְכִזָּב, כִּי מִי שֶׁמֵּאֲמִין בְּאַלְקִים,
 וּמְקַיֵּם מִצְוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, הוּא מְלֵא אֱהָבָה, וְאוֹהֵב
 אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל וּמוֹסֵר נַפְשׁוֹ בְּעִבּוֹר זִלְתּוֹ; עַל-כֵּן
 אֶהוּבִי, אַחֵי הַיִּקָּר, רְאֵה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו
 יִתְבַּרֵךְ, וְתִתְחִיל לְאַהֲבָה כָּל אֶחָד מֵאַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,

קמה

תן חייוך

ותקבל פניו בשמחה וחייוך, ובאפן הזה יתרבה
השלום בינינו, ואחד יעזר להשני תמיד.

יא.

אחי היקר! למה לך להיות תמיד במרה שחורה
ובכפנים חשוכות של עצבות ומרירות, הלא לא תוכל
לשנות את מצבך עם עצבות, אדרבה כל מה שתהיה
יותר בעצבות ובמרירות, תסתבך ביסורים ומרירות
יותר קשים, על-כן ראה להפוך הכל אל תוך השמחה
והרגל עצמך לחיך תמיד, ותצחק מכל העולם,
תשכח את כל העבר עליך וראה לעשות התחלה
חדשה לגמרי, ותהיה רק בשמחה תמיד, וזה ירחיב
לך את דעתך, ותזכה לצאת מכל הצרות והמרירות
שנתפסת בהם.

יב.

אחי היקר! על-ידי שתהיה תמיד בחייוך ובכפנים
שמחות תשא חן בעיני כל רואיך, ותצליח בדרךך,
וישרה אצלך תמיד רק אהבה ושלום, ולא תשנא כל-
כך את הדתיים ואת שומרי תורה ומצוות, כי כל אלו

שְׁהַכְנִיסוּ בְּךָ אֶרֶס הַשְּׂנֵאָה נֶגֶד אַחִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
 תִּדַע שֶׁהֵם מְלֵאִים עֲצָבוֹן וְדַכְאוֹן, וּמְרִים וּמְרוּרִים
 לָהֶם חַיִּיהֶם, וּמְרַב צְרוּתֵיהֶם כְּכֹר נִמְאָס לָהֶם לְחַיּוֹת,
 וְהֵם אֲנָשִׁים מְרִי נֶפֶשׁ וְשׁוֹנְאִים אֶת עֲצָמָם, וּמְרַב
 יְסוּרֵיהֶם הֵם שׁוֹפְכִים בּוֹז וְשְׂנֵאָה נֶגֶד כָּל הַדְּתִיִּים עַל
 לֹא חָמַס בְּכַפֵּיהֶם, וְעַל-כֵּן רָאָה וְהֵבִט מֶה לְפָנֶיךָ,
 אֲהוּבִי, אָחִי הַיְקָר, אֵל מֶה שְּׂנֵאָה מְאוּסָה יְכוּלָה
 לְהִבִּיא, רַחֲמָנָא לְצֻלָּן — שְׁמַעְבִּירָה אוֹתָם מִדַּעְתָּם
 לְגַמְרִי, לְכֵן רָאָה לְהַרְגִיל עֲצָמָךְ מֵעַכְשָׁו לְהִיּוֹת רַק
 בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה וְתַמְשִׁיךְ עֲצָמָךְ אֶל תוֹךְ הָאֲמוּנָה
 הַקְּדוּשָׁה, וְזֶה יִכְנִיס בְּךָ יְשׁוּב הַדַּעַת אֲמַתִּי —
 שְׁתַּרְאָה וְתִשְׁפִּיל כִּי מְאוּסָה הִיא הַקְּנֵאָה וְהַשְּׂנֵאָה עַד
 מְאֹד, וְיִפָּה וְנָאָה הִיא הָאֲהָבָה וְהָאֲחִדוּת בֵּין אַחִינוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

יג.

אָחִי הַיְקָר! עֲלֶיךָ לְדַעַת כִּי כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל הוּא
 חֶלֶק אֱלוֹהִים מִמַּעַל מִמָּשׁ, וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְהִרְאוֹת
 אֲהָבָה וְכָבוֹד וְהִבְנָה נֶגֶד כָּל אֶחָד מֵאַחִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
 וְצְרִיכִים לְהִרְחִיק מֵאִתָּנוּ כָּל מִינֵי שְׂנֵאָה וְקְנֵאָה, אֲשֶׁר

רק מכניסים בנו ערבוב הדעת ורע לב ופנים זועפות,
יותר טוב לאהב את כל בר ישראל, וזה ירחיב לנו
את דעתנו, ונזכה לחיך תמיד, ונהיה רק שמחים
וטובי לב, ונשתדל לעזור אחד את השני.

יד.

אחי היקר! ראה להיות תמיד שמח, והרגל
עצמך לדבר עם הקדוש ברוך הוא בלשון האם שלך,
במה שאתה רגיל, ותספר לפניו יתברך את כל לבך,
ותתחיל להפיר את עצמך, וישב דעתך — מה ואיך
עוברים עליך חייה, מה התכלית שלך, ולאן שאיפתך
בהחיים, ואל כל זה תזכה דיקא על ידי שתדבר עם
אלקים בשפת האם שלך, וזה יבנה לך מחשבה
רחבה, ותתחיל לחשב מאהבת זלתיך, ואיך שצריכים
לאהב את כל בר ישראל ולעזורו.

טו.

אחי היקר! למה נפלו פניך עכשו? ! למה אתה
הולך עכשו בפנים זועפות? ! למה אתה כל-כך
בקנאה ושנאה על זלתיך? ! למה אתה צריך להיות

איש עצוב מלא מרירות? למה לא תחזור בתשובה אל הקדוש ברוך הוא, ותתחיל להתישב — הלא אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא מחיה ומתהוה ומקים את כל הבריאה כלה, פי דומם, צומח, חי, מדבר — מה שלפני מראה עיניך, הכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, וכדיעות אלו ישתנה כל מהלך מחשבתך, ותזרק אחר גוף כל מיני מרירות ועצבון ודכאון, כל מיני כעס וקנאה ושאנאה, ותתחיל לאהב את כל בר ישראל, ותהיה רגיל בחיוך, וללכת עם פנים שוחקות, ותקדים שלום לפני כל אדם, ותשתדל לעזור לכל אחד, ויהיה לך טוב לב תמיד — רק לעשות טובה לזולתך, ואז תראה עולם אחר לגמרי עולם יפה ומאיר, עולם שמח ועליז, עולם מחיך ושוחק, וגם אתה תכליל בעולם נחמד כזה.

טז.

אחי היקר! אל תניח אצלך העצבון והדכאון כרגע, ראה להשתדל לחיך תמיד, ולקבל את כל בריה בסבר פנים יפות, וזה ירחיב לך את דעתך ומחך, ותהיה אהוב למטה ונחמד למעלה, וכלם

קמט

תן חייוך

יאהבו אותך, ותמצא חן בעיני אלהים ואדם, כי זה שמרגיל עצמו לחיך תמיד ולקבל את כל אחד בסבר פנים יפות, ושוחק בפני כל אדם, נמשך עליו חן עליון עד מאד, כי אצלו יתברך חשוב מי שמחייך תמיד ומקבל את פני חברו בשמחה.

יז.

אחי היקר! תאמין לי — באם תחייך תמיד לזלתיך, ותשתדל להיות תמיד רק בשמחה וחדוה, אז תוכל להיות סבלן גדול ואף פעם לא תבוא לידי עצבנות, ולא תתעצבן על שום בריה שבעולם, רק תהיה איש טוב בטבעך ותשתדל לעזור לכל בר ישראל, והחיים שלך ישתנו לגמרי, כי זה שתמיד בשמחה, ומחייך לחברו ומראה לו פנים שוחקות הוא סבלן גדול, ויכול לסבל הכל ועובר את החיים בשלום.

יח.

אחי היקר! מדוע לא תוציא כפר את המרירות שיש בפנימיות לבך ותשליך ממך את העצבון

והדפאון, ותתחיל להיות רק שמח וטוב לב תמיד, ותחייך לכל בריה? ! מה יהיה לך כּבר אם תלך תמיד בפנים זוּעפות ועצובות, הלא בני אדם יברחו ממך בשביל זה, כי הם לא יכולים לסבל אחד עם מרה שחורה ופנים מרורות וזועפות; על-כן ראה להוציא ממך את כל אלו המחשבות והבלבולים שעוברים עליך, ותשתדל לדון את כל אחד לכף זכות, ועל-ידי-זה תבוא לידי שמחה אמיתית, ותזכה לחזר בתשובה, ותמשיך על עצמך ערבות נעימות ידידות זיו חיות שכינת עזו יתברך, המאירה בכל העולם כלו, כמו שכתוב (יחזקאל מ"ג): והארץ האירה מכבודו, ותתחיל לאהב את הדתיים המקימים את התורה והמצוות, ותחפץ גם-כן להיות כמהם; סוף כל סוף מה נשאר מהחיים אם לא המצוות שמקימים בכל יום ויום. אשרי מי שאינו מטעה את עצמו בזה העולם, אשרי החוזר בתשובה שלמה לפניו יתברך.

יט.

אחי היקר! למה לך להיות כל-כּף שבור ומלא טענות על זלתיך, ובכפּרטינות על הדתיים, מדוע לא

תתחיל להסתכל על כל אחד בעין יפה, ותחייך לכל בריה, ותדבר עם כל אחד בצורה יפה מאד, ותעזור להשני, אשר זה שלמות מעלת האדם בזה העולם — כשזוכה לעשות טובות וחסדים לבני אדם, וזוכה ומשמח ומחזק אותם, אשר אין למעלה מדבר זה בעולם, כי זה מראה את טוב לבו ונעם מדותיו היקרות, על-כן ראה לחייך לכל בריה, ותשמח כל אדם ותחזקו ותעזרו.

כ.

אהובי, אחי היקר! מה ולמה לך להתרעם על כל בריה, ובפרטיות על הדתיים המקימים את מצוותיו ותברך — כאלו כל הצרות והיסורים, הדחקות והעניות באים מהם... מדוע לא תזכיר לעצמך כי דבורים אלו הם הסתת הגוים האנטישמיים, הרוצים לעקר אותך משני העולמות, כי למעשה אין להם מה למכור לך, רק שתהיה עבד נרצע להם — שתעבד להם יומם ולילה כשור לעול וכחמור למשא, ולבסוף מאומה לא ישאר בידך — לא גשמיות ולא רוחניות; על-כן מדוע לא תפקח

עיניך שיש בעולם דבר יותר יפה מעבודת הפרך... חזר בתשובה אליו יתברך, ותתחיל לקיים את מצוותיו יתברך, ותכניס בעצמך חיים חדשים, תתחיל להיות בשמחה, ותשתוקק להיות בשלום ואהבה עם כל בריה, אשר אל זה תזכה רק על-ידי קיום התורה והמצוות, אשר דרכיה דרכי נעם, וכל נתיבותיה שלום, ואם תחזר בתשובה, חייוך ישתנו לטובה, ותחיה תמיד לכל בריה.

כא.

אחי היקר! מדוע תמשיך בעצמך תמיד את המרירות והעצבון והדפאון עד שרואים את זה על פניך, איך שאתה מלא עצבות ומרירות, מה תרויח כבר מזה שתהיה כל-כך בפנים זועפות ובפנים עצובות?! הלא זה מכניס אותך בדפאון פנימי יותר ויותר; על-כן ראה לחיך — הן לעצמך והן לאחרים, ותעשה התחלה חדשה — מרגע זה להיות אף ורק בשמחה, ואל כל זה תזכה על-ידי שתדבק עצמך בו יתברך — שתכניס בעצמך אמונה פשוטה, ותדע פי אין שום טבע ומקרה כלל, וכל מה שעובר עליך

בְּפִרְטֵי פְּרֻטִיּוֹת הַכֹּל מִשְׁגָּח בְּהַשְׁגָּחַה פְּרֻטִית מִמְּנוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, וְאִפְלוּ מֵהַ שְׁנַעֲשֶׂה מִבְּעַל בְּחִירָה גַם־כֵּן מִמְּנוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, וּבִידְעָה זֶה תְּחִיף תָּמִיד, וְתִקְבַּל אֶת פְּנֵי כָּל
 אָדָם בְּשִׂמְחָה וּבְפָנִים שׁוֹחֲקוֹת וְתִשְׂמַח עֲצָמָה,
 וְתִשְׂמַח אַחֲרֵים, וְכָל חַיִּף יִשְׁתַּנּוּ לְגַמְרֵי, כִּי הַשִּׂמְחָה
 וְהַחִיוֹף — שִׂשְׂמַח וּמְחִיף לְעֲצָמוֹ וְלְאַחֲרֵים מְרַחֲבֵים
 לוֹ אֶת לְבוֹ וְדַעְתּוֹ וְנִשְׁתַּנָּה לְגַמְרֵי; אֲשֶׁרֵי שִׂיאֲחֻז בְּזֶה.

כב.

אָחֵי הַיָּקָר! אֵל תְּהִיָּה כָּל־כָּף שָׁבוֹר מִכָּל מֵה
 שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, כִּי עָלֶיךָ לְדַעַת כִּי הַחַיִּים מְלֵאִים
 נְסִיוֹנוֹת גְּדוֹלִים, וְאֶת כָּל אָדָם מְנַסִּים בְּזֶה הָעוֹלָם,
 וְרוֹצִים לְרְאוֹת אֵיךְ שֶׁהוּא יִגִּיב בְּמִרְיָוִתוֹ וְצָרוֹתָיו,
 וְעַל־כֵּן בְּמָקוֹם לְלַכֵּת תָּמִיד בְּמָרָה שְׁחוֹרָה וּבְפָנִים
 עֲצוּבוֹת וּמְרוֹרוֹת, הַרְגֵּל עֲצָמָה לֵילֵךְ עִם פָּנִים
 שׁוֹחֲקוֹת וּשְׂמִחוֹת, וְתֵן חִיוֹף — הֵן לְעֲצָמָה, וְהֵן
 לְאַחֲרֵים, וּבְזֶה שִׂשְׂמַח אֶת עֲצָמָה וְאֶת אַחֲרֵים תִּזְכֶּה
 לְבַטֵּל מִמֶּךָ אֶת כָּל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים וְהַמְּרִירוֹת
 שְׁעוֹבֵרִים עָלֶיךָ.

כג.

אחי היקר! תאמין לי שלא כדאי לעבר את החיים בפנים עצובות ומרורות, כי לא תפעל בזה שום דבר, אדרבה בני אדם לא סובלים אדם עצוב, מר ורע לב, אשר הולך תמיד עם פנים זועפות. שמע בעצתי, וראה להיות תמיד איש שמח וטוב לב, ותן חינך לכל אחד שרק תפגש, ועל-ידי-זה תשא חן בעיני כל רואיך, ומה גם שכל החיים שלך ישתנו לגמרי, כי העצבות והמרירות לא יביאו לך שום טוב, אדרבה תכלית ההפוך; על-כן ראה להיות תמיד רק שמח, ותחנך לכל בריה שרק תפגש, ותקדים לו בשלום.

כד.

אחי היקר! מדוע אתה צריך להיות כל-כך מעצב תמיד?! ולחשב רק רע כל היום, ובפרטיות על הדתיים, מדוע לא תכניס בלבך את מדת השמחה, ותהיה תמיד שמח, ותדון את כל בר ישראל לכף זכות, ותדע שהמצב עוד לא כל-כך

קנה

תן חייוך

גרוע על הדתיים, כמו שעשו לך שטיפת מח עליהם, מדוע לא תתחיל גם אתה לחשב עצות איה לשוב בתשובה שלמה לפניו יתברך, ולקיים את מצוותיו יתברך — לשמר שבת קדש, אשר אין לך טוב ונעם יותר מזה, וכן לאכל רק פשר, אשר זה שומר את בריאות הנפש והגוף גם יחד, וכן להניח תפלין בכל יום ויום, אשר על-ידי-זה אתה מקשר עצמך עמו יתברך, ותהיה תמיד דבוק וסמוך אליו יתברך.

כה.

אחי היקר! ראה להוציא מלבך את כל הקנאה והשנאה והמרירות שהכניסו בך נגד היהדות בכלל, ונגד הדתיים בפרט, עליה לדעת, כי יש בורא ומנהיג את העולם, אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, ובשביל הבחירה והנסיון נתנו כחות לטמאה שיוכלו להוציא מפיהם הטמא ריר לירק על הדתיים ושומרי התורה והמצוות, ולדבר עליהם כל דבר אסור, ועל-כן ראה אהובי, אחי, אל איזה בור עמק הכניסו אותך, ועשו לך שטיפת מח פאלו מי יודע מה הם

הדתיים; ראה לחזור בתשובה אליו יתברך, כי מהאדם לא נשאר שום דבר אחר מיתתו, רק התורה והמצוות שזכה לסגל בימי חייו, ובזה שתזכה לשוב בתשובה, על-ידי-זה תפנס בך תקוה חזקה, ויהיה לך עם מה לחיות, ותמיד תהיה בשמחה עצומה, ותקבל את פני כל אדם בחיוף, ותשמח את עצמך ואת אחרים, כי היהדות כל-כף יפה, ואשרי מי שמתנהג על-פי דרכי התורה, שאז כל מיני חן נמשכים עליו.

כו.

אחי היקר! ראה להכניס בלבך תמיד שמחה, ותקבל את כל אדם בסבר פנים יפות, ואל תסתכל עליו בעין רעה, ומכל שכן על הדתיים — אל תחשב שמה שהכניסו בך רעל וארס זה ימים ושנים נגדם שהוא אמת, עליך לדעת מי שהולך מדרכי התורה הקדושה הוא כבר חשוד על כל מיני שחיתות ורע, וזה סובב על כל אחד — תכף-ומיד כשרק עוזבים את הקדוש ברוך הוא ואת התורה והמצוות, כבר חשודים על כל מיני פראות ושחיתות ועולות ואלימות; על-כן ראה אתה, אהובי, אחי היקר, לשוב

אליו יתברך, ותקבל עליך להיות איש טוב, ולקבל את פני כל בר ישראל בסבר פנים יפות וחייוך, ותשתדל לעזור לכל אחד מאחינו בני ישראל יהיה איך שיהיה, כי בזה שאדם רוצה לעזור להשני, ומחייוך אליו, ומקבלו בשמחה ובסבר פנים יפות, בזה מגלה את טהר לבבו ויפי נשמתו; אשרי לו!

כז.

אחי היקר! ראה לחזק עצמך בכל מיני אפנים, להיות תמיד בשמחה ואהבה, ולבל תשנא את שום בריה מאחינו בני ישראל, וזכור תזכר שזה שהכניסו בך רעל וארס נגד הדתיים — כאלו מי יודע מה ומי הם, כל זה נעשה על-ידי הערב רב שנתערב בין עמינו בני-ישראל, אשר עושים לך שטפון מח נגד הקדוש ברוך הוא, ונגד תורתו הקדושה, ונגד כל הקדוש לעם ישראל; ועל-כן פתח עיניך וראה להיכן מובילין אותך שולל, עד שהכניסו בך שנאה עמקה נגד הדת ונגד כל הקדוש לעם ישראל, עד שמרב שנאה, וקנאה אתה שונא גם את עצמך, ושונא את זלתיך, כי בלא אמונה נתאחזים בהאדם כל מיני

קנאה וּשְׂנֵאָה וְעִצְבוֹן וְדַכְאוֹן — שְׂמַעְצֵבָן אוֹתוֹ
 וּמְכַנִּים בּוֹ מְרִירוֹת עֲצוּמָה; וְעַל-כֵּן, אָהוּבִי, אָחִי,
 רֵאֵה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְתַכְנִים בְּעִצְמָךְ
 אֲמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה יְכַנִּים בְּךָ שְׂמֻחָה
 אֲמִתִּית, וְתִקְבֵּל אֶת פְּנֵי כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל בְּחִיוֹף
 וּבְשֻׂמְחָה תָּמִיד.

כח.

אָהוּבִי, אָחִי הַיְקָר! רֵאֵה לְהַרְגִּיל עִצְמָךְ לְהִיּוֹת
 אִישׁ שְׂמֻחַ וְטוֹב לֵב, וְתַחֲיֶיךָ לְכָל אֶחָד, וּבְזֶה תִּהְיֶה
 אָהוּב לְכָל, וְכֻלָּם יֵאָהְבוּ אוֹתְךָ וְתַכְנִים שְׂמֻחָה בְּכָל
 אָדָם, וְאֵל כָּל זֶה תִּזְכֶּה רַק עַל-יְדֵי שְׂאֵתָה תַּתְּחִיל
 לְחַיֶּיךָ לְכָל בְּרִיָּה, וְאֵל תַּחֲכֶּה שֶׁהוּא יִתְחִיל לְחַיֶּיךָ
 אֵלֶיךָ, וְאִם לֹא יַחֲיֶיךָ אֵלֶיךָ תַּתְּעַצְבֵּן וְתִהְיֶה בְּכַעַס
 וּבְקַפִּידוֹת עָלָיו, אֲלֵא רֵאֵה שְׂאֵתָה תִּהְיֶה תָּמִיד
 הַמִּתְחִיל לְחַיֶּיךָ לְכָל אֶחָד, וְזֶה מִמִּילָא יַעֲזֹר חִיוֹף
 וְאֵהְבָה אֶצֶל זִלְתְּךָ, וּבְיַחֲד תַּתְּחַזְּקוּ, וְאִישׁ אֶת רַעְהוּ
 יֹאמֵר חֲזַק, וְעַל-יְדֵי-זֶה תַּתְּרַבֶּה הָאֵהְבָה בֵּין אַחֵינוּ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל, וְכֻלָּם יַחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה מֵאֵהְבָה, וְיֵאִיר עֲלֵיהֶם
 עֲרֻבוֹת אוֹר זִיו שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרֵךְ.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל עוֹלָם.